

SXEDIO.GU6

8.8.1958: ΝΕΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΣΕΡ ΧΙΟΥ ΦΟΥΤ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΔΕΝ ΕΠΙΦΕΡΕΙ ΚΑΝΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΑΘΩΣ Η ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΕΠΙΜΕΝΕΙ ΣΕ ΕΦΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ ΓΙΑ ΤΡΙΜΕΡΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Στο περιθώριο των επαφών του βρετανού πρωθυπουργού Χάρολντ Μακμίλλαν στην Αθήνα, στις οποίες προσπάθησε να "πουλήσει" στον πρωθυπουργό της Ελλάδας Κωνσταντίνο Καραμανλή το βρετανικό σχέδιο για τριμερή συγκυριαρχία στην Κύπρο (Βεττανίας, Ελλάδας και Τουρκίας) ο Κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Χιου Φουτ είχε νέες επαφές με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Σύμφωνα με τον βρετανό δημοσιογράφο Τσιάρλς Φόλεϊ, εκδότη του περιοδικού "Τάϊμς οφ Σάϊπρους" και φίλο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου σε σημείο που του επέτρεπε να βλέπει τα γραπτά του κείμενα, ο Μακάριος είχε μια κάπως τεταμένη συνομιλία. Εγραψε ο Τσιάρλς Φόλεϊ:

ΜΑΚΑΡΙΟΣ: Γιατί θέλετε να διαιρέσετε τους Κυπρίους αντί να τους ενώσετε υπό μια Βουλή; Θα ήταν λογικό για την αγγλική Κυβέρνηση να προτείνει, ανεξάρτητη Κύπρο μέσα στην Κοινοπολιτεία.

ΦΟΥΤ: Μιλάτε σαν Έλληνας και όχι σαν Κύπριος.

ΜΑΚΑΡΙΟΣ: Όχι μιλώ σαν Κύπριος και σας ζητώ να αφήσετε την Ελλάδα και την Τουρκία έξω από τα σχέδια σας.

ΦΟΥΤ: Ζητώ τη βοήθειά σας για εξασφάλιση σημαντικής περιόδου κατά την οποία να μη υπάρχει βία πριν επιστρέψετε στην Κύπρο.

ΜΑΚΑΡΙΟΣ: Αμφιβάλλω κατά πόσον οι Κύπριοι θα δεχθούν τους εαυτούς τους δεσμευμένους, δεδομένου ότι η περίοδος της γαλήνης, δυνατό να χρησιμοποιηθεί για επιβολή του αγγλοτουρκικού σχεδίου.

Και μισσοσοβαρά, μισοαστεία ο Μακάριος

πρόσθεσε χαμογελώντας:

" Αν ήμουν Κυβερνήτης θα δεχόμουν επάνοδο του Αρχιεπισκόπου και θα συνέβαλλα στην επίτευξη πραγματικής ειρήνης. Προς τούτο θα χαλάρωνα τον κλοιό των εκτάκτων μέτρων και θα άφηνα ελεύθερους τους κρατουμένους, ενώ παράλληλα θα άρχιζα με τον Αρχιεπίσκοπο συνομιλίες για δημοκρατικό σύνταγμα.

Ηταν φανερό ότι καμμιά πρόοδος δεν είχε επιτευχθεί στις προσπάθειες του Καμίλλαν προς την Αθήνα για να προωθήσει το σχέδιο του για τριμερή συγκυριαρχία. Οι επιφυλάξεις ή διαφωνίες που είχε εκφράσει ο Καραμανλής ήταν τόσες ώστε με κανένα τρόπο δεν μπορούσε να προωθήσει το σχέδιο του. Ετσι έφυγε για την Αγκυρα ελπίζοντας τα καλύτερα.

Ομως συνάντησε τα ίδια και στην τουρκική πρωτεύουσα. Ο υπουργός Εξωτερικών Φατίν Ζορλού, καθορίζοντας την επίσημη θέση της Τουρκίας δήλωσε τουλάχιστον δημόσια ότι η τουρκική Κυβέρνηση κατέστησε για άλλη μια φορά σαφές στον βρετανό πρωθυπουργό ότι επέμενε στη διχοτόμηση.

Ο Ευάγγελος Αβέρωφ στο βιβλίο του παραθέτει και ένα επεισόδιο στις συνομιλίες του Μακμίλλαν στην Αγκυρα, που είναι χαρακτηριστικό της τουρκικής στάσης:

" Κάποια στιγμή, στο τραπέζι των συνεδριάσεων, οι βρετανοί έδωσαν στον Τούρκο υπουργό των Εξωτερικών ορισμένα αγγλικά έγγραφα για να πει τη γνώμη του. Ο Ζορλού τους έρριξε μια ματιά και τα πέταξε περιφρονητικά στη μέση του τραπεζιού. Ο βρετανός πρωθυπουργός, χωρίς να πει λέξη, σηκώθηκε και τράβηξε προς την πόρτα. Για να επιστρέψει χρειάστηκε να τρέξουν πίσω του όλοι οι Τούρκοι επίσημοι, να του ζητήσουν συγγνώμη και να τον παρακαλέσουν να ξαναγυρίσει... Είναι βέβαιο ότι (στις συνομιλίες στην Αγκυρα) συζητήθηκαν οι απόψεις των δυο πλευρών ότι οι Τούρκοι τόνισαν πόσες "υποχωρήσεις" είχαν κάμει, ότι διατύπωσαν ορισμένες επιφυλάξεις, και ότι οι Βρετανοί τους υποσχέθηκαν επιπλέον τη δημιουργία χωριστών δήμων

στις πόλεις"

Όμως θα πρέπει να διέγνωσε, αν κρίνει κανείς από τις μετέπειτα ενέργειες της Τουρκίας ότι η Αγκυρα θα μπορούσε να προέβαινε σε ένα ελιγμό και να μη επιμένει στη διχοτόμηση, αν η Αγγλία ήταν αποφασισμένη να προωθήσει το σχέδιο και θα διόριζε αντιπρόσωπο της, πράγμα που της έδινε για πρώτη φορά δικαιώματα να αναμιγνύεται ως ενδιαφερόμενο μέρος στην Κύπρο.

Γιατί αλλιώς δεν μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός ότι ο Μακμίλλαν είχε πάρει τις αποφάσεις του και συνέχισε να προωθεί το σχέδιο, παρά τη διαφωνία της Ελλάδας και του Μακαρίου.

Ο Μακμίλλαν επέστρεψε στο Λονδίνο μέσω Κύπρου όπου στάθμευσε για λίγο και επισκέφθηκε μάλιστα με ελικόπτερο το χωριό Λύση, όπου είχε επιβληθεί δεκατετραήμερος κατ' οίκον περιορισμός και είδε από κοντά τις ταλαιπωρίες που επέβαλλαν οι στρατιώτες του στους Λυσιώτες.

Ο Μακμίλλαν έδωσε μάλιστα δημοσιογραφική διάσκεψη στη Λευκωσία στην οποία είπε μόνο δυο λόγια στους δημοσιογράφους: Η γίνεται δεχτό το σχέδιο μου ή θα ακολουθήσει διχοτόμηση.

Οι δημοσιογράφοι προσπάθησαν να υποβάλουν ερωτήσεις, αλλά ο Μακμίλλαν σηκώθηκε κι έφυγε.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΠΑΑΑΚ: Παράλληλα με τον Μακμίλλαν είχε κινηθεί για προώθηση λύσης του Κυπριακού και το ΝΑΤΟ διά του Γενικού του Γραμματέα Πωλ Ανρύ Σπάακ, ο οποίος είχε υποβάλει διάφορες προτάσεις στο ΝΑΤΟ και αργότερα στην ελληνική Κυβέρνηση.

Σύμφωνα μάλιστα με τους Αβέρωφ και Μπίτσιο, ο Σπάακ εισηγείτο όπως μη γίνει αποδεκτό το βρετανικό σχέδιο και εισηγείτο δικό του.

Ταυτόχρονα, ενώ έφευγε από την Αθήνα ο Μακμίλλαν, μετά την ολοκλήρωση των συνομιλιών του με τον Καραμανλή, (9.8.59 έφθανε στην Αθήνα και ο αμερικανός διπλωμάτης Ρόμπερτ Μέρφου, υφυπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών. Για να μη συμπέσει μάλιστα η επίσκεψη του στην Αθήνα με την

παρουσία του Μακμίλλαν το αεροπλάνο του προσγειώθηκε στη Ρόδο.

Ο Μέρφου έσπευσε στον πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή από τον οποίο ζήτησε ενημέρωση για το τι είχε γίνει στις συνομιλίες με τον Μακμίλλαν.

Σύμφωνα με το πρακτικό της συνάντησης (Αρχείο Καραμανλή) ο Καμαραναλής φαινόταν αγανακτισμένος από τα όσα είχε ακούσει από το βρετανό πρωθυπουργό και ιδιαίτερα για την αγωνία του τι θα προσέφερε στους Τούρκους για να επιτύχει λύση του Κυπριακού:

" Ο πρόεδρος της Κυβερνήσεως προέβη εις έκθεσιν της πορείας των εν λόγω συζητήσεων, εχαρακτήρισεν δε τα μετά των Αγγλων διαμειφθέντα, αναφέρας εν συμπεράσματι και εν είδη επιγράμματος, αποκαλυπτικήν των αγγλικών προθέσεων, παρατήρησιν του βρετανού πρωθυπουργού, όστις απαντών εις την ελληνικήν επιχειρηματολογίαν, αντερώτησεν πλέον ή άπαξ:

"Μα τι θα προσφέρω τότε εις τους Τούρκους".

Ο κ. Καραμανλής εξέφρασε την απογοήτευσιν του διά την τοιαύτην εξέλιξιν του ζητήματος. Έναντι των διαδοχικών υποχωρήσεων, έναντι της καλής θελήσεως της Ελλάδος, όπως εξευρθή μια προσωρινή διευθέτησις, ωρθούτο η τουρκική αδιαλλαξία, την οποίαν και είχαν κυρίως σήμερα κατά νουν να ικανοποιήσουν οι Αγγλοι".

Εξάλλου κατά το Δημήτριο Μπίτσιο ο αμερικανός υφυπουργός " άκουγε και σιωπούσε. Τι να πη, αφού ο Μακμίλλαν είχε ήδη αποσπάσει την αμερικανική υποστήριξη του σχεδίου του;"